

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimite.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsebet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colônă 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicări mai dese după tarifar
și învială. — **RECLAME** pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în de-care și
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 234.

Brașov, Miercuri 22 Octomvrie (4 Noemvrie).

1903.

Tisza și naționalitățile.

In ultimele decenii s'a scris de nenumărate ori în colónele fôiei nôstre despre politica tiszaiată față cu naționalitățile. Le este deci bine cunoscută cetitorilor nôștri opiniunea nôstră despre acesta politică. Mai mult, în însăși opiniunea publică a națiunii nôstre s'a format cu timpul o părere destul de clară asupra activității, a direcțiunii și a năsuințelor politice naționale, ce se cuprinde în ceea ce numim „sistemul tiszaiat“.

Se înțelege, că tot ce ne prezentă acest sistem pentru trecut se referă la activitatea răposatului ministru președinte Coloman Tisza și la efectele ei până în zilele nôstre. Despre Tisza fiul se știe, că el a crescut și s'a dezvoltat în școala tatălui său. Neavând până acuma un rol diriguitor în țără, contele Stefan Tisza, actualul ministru-președinte, nici n'a avut ocaziune de a-și manifesta în mod practic vederile sale politice relativ la raporturile cu popórea nemaghiare conlocuitoare. Tótă lumea l'a privit, intru cât a luat cunoscintă despre cariera sa parlamentară, ca pe aderentul credincios al politicei tatălui său și ca pe un continuator al activității sale.

O singură dată, după venirea la putere a lui Coloman Szell, contele Stefan Tisza a arătat velleitatea de a avé idei proprii, de sine stătătoare în cestiunea naționalităților. Ca mădular de frunte al clicei „vechilor liberali“ Tisza-fiul a voit înainte cu trei ani să se afișeze ca viitor conducător al acestei colectivități guvernamentale înființate și dirigiate atâta amar de vreme de tatăl său. Era atunci în garda tiszaiată mare amărăciunea în contra lui Szell, care s'a fost aliat cu opoziția și a răsturnat pe Banffy, unul din

stêlpii vechiului sistem. Tisza-fiul aflase de bine prin urmare de a se afișea ca apărător al intereselor vechilor liberali față cu așa dîsa nouă eră szellistă.

Cu ocaziunea acesta Stefan Tisza s'a pronunțat în două rânduri — la un prânz episcopesc și într'o vorbire adresată liberalilor din Bihor — asupra raporturilor dintre Maghiari și naționalități. Resultatul a fost contrar celui ce probabil l'a intenționat, căci de fapt fiul neimpăcătului adversar al Nemaghiarilor n'a făcut decât a aproba și a subscrie enunțările vagi, tendențioase și violente ale lui Szell relativ la politica de naționalitate.

Cine nu-și aduce aminte de incidentul din vara anului 1899, când deodată tain-nesam lumea română fû surprinsă de scirea senzațională, că la Arad a răsărit sôrele frăției dintre Maghiari și Români?

Contele Stefan Tisza, bun prieten și mulți ani deputat-coleg cu răposatul episcop Goldis, a fost eroul acelui incident. Intr'un moment de bună dispoziție el slobozise o rachetă vorbind la masa sêrbătorescă, dată de numitul Episcop la instalarea sa, de „alianța cu rassa română, destinată să ajute națiunii maghiare de a-și implini chemarea istorică în mijlocul popórelor din Europa răsăritenă“. Și tot acest conte, fiul „sdroitorului naționalităților“ a adaus atunci, drept motivare, că „Maghiarii nici-odată n'au asuprit pe cetățenii lor de limbă streină — și că vrând să-și ajungă scopul, nici în viitor națiunii maghiare nu i e permis să se facă asupritórea cetățenilor de limbă streină“.

Vorbe, vorbe umflate, căroră îmbrățișările, ce le-au urmat la masa episcopescă între óșpetii maghiari și români, nu le-au putut da ceea-ce n'au avut — însemnătate reală.

In anul următor, 1900, groful Stefan Tisza, revenind la vorbele umflate, fără de nici un fundament real, a dîs în vorbirea sa, ținută la Oradea-mare, din incidentul alegerii sale ca președinte al clubului liberal din Bihor, relativ la cestiunea naționalităților:

„Cunoscem cu toții caracterul adevărat al politicei de naționalitate maghiare și îl urmăm cu toții. Constat simplu, că toate faptele guvernului Szell și toate declarațiunile lui sunt în perfect acord cu politica, ce noi am urmat-o dela început și care, pe când pe de-o parte nu transigăză nici-odată în ceea-ce privesce *pretensiunile statului național maghiar*, pe atunci întâmpină năsuințele cetățenilor nôștri din sinul naționalităților cu adevărat sentiment frătesc, cu încredere și simpatie.“

Vedurăm acest „sentiment frătesc“, „acesta „încredere“ și „simpatie“ cum s'au manifestat în era Szell la 1900, 1901—1903, și n'avem a mai adauge nimic pentru lămurire.

Măne contele Stefan Tisza, ministru-președinte chemat a rezolva grava criză unghurescă, își va desfășura programul său în dietă. Ce va dice, ce va pute adauge nou la enunțatiunea sa din 1900?

Vom vedé. De-ocamdată i-a venit în ajutor baronul Banffy, ca să-i facă reclam la cei rîvnitori după deputăție din sinul „cetățenilor de limbă streină“ și a declarat, că nu consimte cu politica de naționalitate a lui Stefan Tisza.

Tocmai așa a dîs Banffy și despre politica lui Szell.

Austriacii și concesiunile militare. Doi distinși deputați austriaci, amendoi conducători ai partidului poporal german, și-au spus părerile privitor la concesiunile militare, cuprinse în programul lui Tisza. Dr. *Derschatta* e de părere, că prin

acest program partidul liberal maghiar a sgduit pactul și dualismul, căci ele însemnă *armata maghiară*. Nu mai lipsese decât limba de comandă maghiară, care încurcând va căde în sinul Maghiarilor ca o pómă cóptă. In timp de deuce ani armata maghiară va deveni un fapt. Nu se póte, ca noi, încheiând un pact încă pe deuce ani, să plătim cheltuielile acestei armate. Deci: *Los von Ungarn*.

Dr. *Hoffman von Wollenhoff* e convins, că programul lui Tisza va avé drept urmare înființarea armatei independente maghiare. E înendoios, că nu mai pótesé se mențină unitatea pragmatică a imperiului. Germanii se vor îngriji ca Austria să se separe pe teren economic de Ungaria.

Urmările concesiunilor. Din programul ministrului președinte Tisza, cel cu multele concesiuni mărunte, lipsesce un punct. Trebuia să se dica acolo și aceea că: toate înaintările ce se fac în armata comună, sunt a-se presenta mai întâiu redacțiunii organului kosuthist spre prealabilă aprobare. Decă se găsea și acest punct în faimosul program adoptat de conferența partidului liberal, atunci nu se putea întempla, ca „Egyetértés“ să fie așa de măhnit și turburat din cauza avansamentelor de la 1 Noemvrie a. c. în armată; nu se putea întempla cu căpitanul Stuchly — cel ce a avut cunoscuta afacere de duel la Pojun c'un proprietar ungur din cauză că într'un restaurant vorbind de agitațiunile în contra armatei, a folosit cuvinte injurioase la adresa Maghiarilor — să fie înaiat la gradul de major. Se vede, că i-a venit și căpitanului Stuchly rândul să avanseze, ér ministeriul de răboi a comis marele păcat, că n'a ținut sémă de sentimentele celor dela „Egyetértés“, după carl trebuia Stuchly nu avansat, ci trecut la pensiune, de nu chiar degradat. Numita fôie se plânge de acesta susțiind, că Stuchly a fost avansat în mod demonstrativ, și apoi esclamă: *Étă în acesta constă adevăratul program militar*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

(5)

Expoziția științifică din Bucuresci.

— Fine. —

Era lucru firesc, ca într'o expoziție științifică să se dea un loc de onóre reprezentanților mai însemnați ai științei române și în prima linie acelor pioneri, cari au aruncat primela semințe ale științei în ogorul întelenit al neamului românesc, despre care mulți credeau într'o vreme, că nu póte produce decât spin și pălămidă. Astfel întâlnim portretul și căteva din lucrările D-rului *Iacob Cihac*, ale protomedicului țării Moldovei, care în a. 1833 a pus „basă societății „medicilor și naturalistilor“ din Iași, prima societate științifică din principatele române; mai departe portretul D-rului *Anastasiu Fétu*, mai târziu membru al „Academiei române“, al D-rului *Hepites-bêtrânul*, al lui *Alexe Marin*, fost profesor de Chimie și unul din cei mai zeloși vulgarizatori ai științelor naturale în România; al învățatului fisician *Emanuil Bacalogu*; al mult

regretatului geolog *Grigorie Cobălcescu* din Iași și ale altor contemporani ai lor.

Un loc însemnat îl ocupă între ómenii acestia de sciintă D-rul *Carol Davila*, întemeietorul primei școli de medicină din țera românească, în onórea căruia s'a ridicat zilele acestea o frumoasă statuă înaintea noiei facultăți de medicină din capitală. Afară de portretele D-rului Davila, se află expuse o mulțime de obiecte folosite de dînsul: biuroul lui de lucru, tabla nêgră, pe care își făcea cursul la facultate, planurile grădinei sale botanice, mai departe fotografiile din ambulanța pentru răniți din răboiul pentru neatêrnare, și altele.

Afără de chipurile bărbaților amintiți până aici mai întâlnim în expoziție busturile lui *Lascar Catargiu*, al lui *Vasile Boerescu*, al marelui binefăcător *V. Adamachi*, al neîntrecutului prosator *Al. Odobescu*, al profesorului și adunătorului de literatură poporală *G. Dem. Teodorescu* și ale altora. Hazliul povestaș *Ioan Crângă* este reprezentat atât printr'un bust, cât și prin mai multe fotografii, dintre care una îl înfățișeză ca diacon tânăr. D-rul *Calinderu*, răposat nu de mult, e reprezentat

într'un tablou la patul unui bolnav din spital, având pe lângă dînsul ca asistenți pe Drii: *Assachi*, *Babeș* și *Marinescu*. Pictorul *Aman* ni-se reamintesce printr'un portret al său și prin mai multe tablouri (scene din viața țerănescă) și desemnuri lucrute de dînsul. De la familia *Brătianu* avem o odaie întregă, mobilată după gustul familiilor boeresci de la începutul secolului trecut: cu divan lat, cu mobile încrustate etc.

Academiă română încă a împodobit această parte a expoziției prin galeria de portrete ale membrilor săi decedați.

Nici *Ardealul nostru* nu lipsesce din acest frumos Pantheon împrovisat al națiunii nôstre. Intr'o vitrină specială vedem expuse chipurile lui Horia, al lui Avram Iancu, al lui Andrei Mureșianu și al altora din bărbații nôștri cei mari, cari nu mai sunt în viață, precum și al venerabilului Ioan Axente Severu, singurul dintre fruntașii nôștri cei mari din 1848, pe care avem bucuria de a-l mai vedé încă între noi. Tot în această vitrină stau desohise vederii publicului o parte din corespondența fostului prefect al legiunei I românesci, a d-lui I. Axente Severu, cu comi-

tetul național din Sibiu (corespondență scrisă și subscrisă de Simeon Bârnuțiu, George Barițiu, Aron Florian și Nicolae Bălășescu), mai departe câteva scrisori de la fostul tribun Ciurileanu și altele. Tot aici se pot vedé în fine: cornul de praf al lui Horia și pușca luată dela Vasvári în lupta de la Fântânele, obiecte păstrate de multă vreme la familia Corcheș din Câmpești.

Nu vom uita în sfîrșit nici *obiectele archeologice* (ceramică romană, resturi de statue romane și grecesci, aflate pe pământul României, apoi costume și podóbe femeesce vechi), partea cea mai mare din colecțiunea particulară a d-lui Dr. Istrati, colecțiunea numismatică a d-lui Spineanu de la Turnu-Severin etc.

In legătură naturală cu secțiunea retrospectivă este *expoziția de tipărituri vechi și moderne* și de diferite mijloce de învățământ. Despărțemântul acesta cuprinde érași o sală mare, unde diferitele cărți, cu deosebire de cuprins științific, sunt aședate pe mai multe rânduri de mese, ér cele mai vechi, mai rare și mai de preț în mai multe vitrine închise. Aici aflăm tot felul de scrieri de cuprins știin-

și în ordinul de zi de la Chlopy, ér nu în programul, cu care Tisza voiesce să amăgescă publicul maghiar.

Foia kossuthistă merge până a cere ca opozițiunea deja în prima ședință a camerei ce va urma, să tragă la dare de semn guvernul pentru neașdita „premiare“ a căpitanului Stuchly.

Așa vorbește cei cu concesiunile. De li-s'ar fi dat prin Tisza mai à la Chlopy, de sigur n'ar fi ridicat pretensiuni de aceste.

Contra Tisza.

După ce și-au aranjat binișor treburile în cestiunea militară și după ce punctul de gravitație al situațiunei a început să se așeze éráși în așa dîsul „parlament maghiar“, preocupările politicienilor unguri se învîrt acum în jurul chestiunei: ce pozițiune să iee față cu guvernul-Tisza?

Diarele opoziționale încep de pe acum încă să numere pe degete pe adversarii lui Tisza și să combineze asupra șanselor ce pôte să le aibă, ori să nu le aibă el în — dietă.

Se dice și se afirmă, că Tisza nu va avé sprijin sigur decât în vechii liberali. Nicî Apponyi cu aderenții săi, nicî banfianii nu vor sprijini pe Tisza în tôte, așa că într'o bună diminiță ușor se pôte întâmpla ca cei dintâi să o ia razna și să-i dică „adio“.

Partidul independist n'are să-i dea în glas, cei în afară de partide cu atât mai puțin, ér poporalii scim, că au proclamat în conferența de Sâmbătă „luptă energetică“ contra lui Tisza. Apropo de independiști. Ei au croit unele condițiuni, postulate noué, în schimbul cărora ar fi gata să nu pună piedeci în calea votării indemnității și a recruților. Acest partid al „tocmelilor“ cere de la Tisza, ca să introducă reforme pe terenul dreptului electoral, să se egaleze censul să se facă o arondare mai dréptă a cercurile electorale și în lista alegătorilor să fie introduși cu diumul industriașii și meșteșugarii, elemente cari populéză mai ales orașele și orașelele unguresci, și cari sunt cele mai accesibile pentru ideile kossuthiste.

În numărul nostru de ieri am vădut anume aceste postulate ale kossuthistilor, cărora le-a dat expresie vice-președintele partidului Ioan Toth.

În conferența de ieri a partidului kossuthist era să se aducă o hotărîre definitivă în privința atitudinii de urmat față cu guvernul-Tisza. Nu s'a adus însă, ci a rămas ca acesta să se facă numai după ce partidul va cunoșce întreg programul guvernului. Deputatul Polonyi însă a spus în conferență, că într'o convorbire ce a avut'o cu Tisza, acesta a declarat, că numai în cazul cel mai rău va disolva camera; că va supune unui studiu serios propunerile lui Toth și

realizarea lor o va aduce înaintea parlamentului încă înainte de ce s'ar face nouéle alegeri.

Promisiune, care nu obligă!

Pentru-ca revista noastră să fie completă mai relevăm, că printre preținșii adversarii ai contelui Tisza se ilustréză și br. Desid. Banffy. Într'un interview, ce l'a avut cu un diarist, Banffy a dîs între altele:

De trei ani încóce situația politică s'a schimbat mult. S'au schimbat și părerile mele. Înainte cu trei ani am fi putut face împreună (cu Tisza) politică economică, deóre-ce nu era vorba de cestiuni militare. Pe terenul economic însă s'au întîmplat formațiuni cu cari Tisza s'a identificat, ér în mine s'a întărit convingerea despre o necesitate a separațiunei economice. Éta în ce nu pot să consimt cu Tisza. În cestiunea militară cu atât mai puțin. Îndreptățirea limbei de comandă maghiară eu n'am recunoscut'o numai fiindcă Hedervary era ministru president ci pentru-că acest drept se află în legile noastre și este un atribut al independenței noastre naționale. Mai e încă un punct în care nu ne putem uni, căci recunoscîndu-l ar trebui să-mi reneg întreg trecutul politic. Acest punct residă în *politica de naționalitate a contelui Tisza*, care după a mea convingere nu este națională, ci direct o *politica antinațională*. Repet că înainte cu trei ani ne-am fi putut întelni în liberalism, ađi însă sunt între noi deosebiri principiare atât de mari încât fără considerație la liberalism trebuie să țin mórțiș la punctul meu de vedere contrar față cu el (Tisza).

Banffy încercă, deci, să facă curent antitizsist și cu politica 'de naționalitate a lui Tisza, fără să spună, care este și în ce culminează această politică „antinațională“ din punct de vedere maghiar.

La fine mai amintim, că contra lui Tisza se mai face curent ostil de o anumită parte a presei maghiare și prin lansarea svonului, că disolvarea dietei e numai cestiune de timp și că vor urma alegeri noué. Ca dovadă pentru acesta se aduce versiunea, că se pregătesce o mare schimbare în corpul spanilor, mulți vor fi concediați și înlocuiți cu ómenii de încredere ai noului regim tizsist.

Din Bucovina.

După cum scrie „Deșteptarea“ din Cernăuți, s'a făcut lumină în afacerea complotului contra d-lui Dr. Iancu Flondor, șeful partidului poporal național român. O comisiune alésă anume de cameră pentru a-se ocupa cu propunerea lui Dr. Aurel Onciul și soții, în care cereau desaprobară d-nului deputat Flondor, a adresat camerei raportul său prin care cere să se trecă la ordinea dîlei peste propunerea lui Onciul, deóre-ce din actele și dovețile ce-i stau la dispoziție reiese, că Dr. Flondor e *nevinovat* de acuzările ce s'au adus contra lui. Nu d-l Flondor este autorul articolului „Rumänen und Juden“, nicî al articolului „Zur Abwehr“ publicate în „Bu-

kowinaer Journal“; n'a confirmat decî un neadevăr, când a declarat deputatului George Wasilco, că nu este nicî autorul, nicî răspânditorul articolelor; mai departe, n'a mărturisit Dr. Flondor un neadevăr, atunci când a afirmat, că Clubul român nu stă în legătură cu „Buk. Journal“.

Astfel votul unanim al comisiei a dat d-lui deputat Dr. Iancu Flondor satisfacția cuvenita pe basa de minuțioșe cercetări.

În ședința de Joi a dietei bucovinene s'au votat mai multe subvenții pentru societățile românesce, anume: 2000 cor. pentru „Societatea pentru cultura și literatura română“; 2000 cor. pentru „Internatul Francisco-Iosefin“; 1000 cor. pentru „Societatea dómnelor române“; 250 cor. „Asilul de copii“; 500 cor. „Internatului gr. ort. din Siret“; 2000 corone pentru fondul de clădire al Internatului gr. ort. din Siret; 600 corone „Școlii române din Sucéva“; 200 cor. „Școlii române“ filiala Siret; 150 cor. „Școlii române“ filiala Câmpulung; 200 cor. „Armoniei“ și 100 cor. societății cantorilor „Lumina“.

După scrierile aceste îmbucurătoare, avem să înregistrăm însă și o scire tristă, anume:

Dilele acestea bar. G. Vasilco a cerut șefului comitetului executiv al marilor proprietari armeno-poloni, ca să convóce comitetul în scop de a revisui alianța între partidele române-unite și partidul armeno-polon. Împlinirea acestei dorințe a fost refuzată. La îndemnul baronului Vasilco au fost convocați pe Duminecă proprietarii mari evrei. Acțiunea acesta a numitului baron e îndreptată, evident, în contra partidelor române.

Regretabil și dureros!

Probleme economice și sociale.

b) Chestiunea viilor.

(Viile vechi și viile noué. Chestia altoirei rezolvată. Doi eroi ai practicei. La nenea Opincar în pivniță. Morala fabulei.)

— Urmare. —

Eu însu-mi, nicî odată nu am dat vr'o atențiune și importanță deosebită viilor, și trebuie să o spun, că nu o prea pricepeam. Légănul fiindu-mi pe malul Oltului, unde *poma* nu se cóce, și mișcându-mă mai mult în regiuni și țeri cu puțină vie, chestiunea viilor am privit'o din depărtare și cu óre-care scepticism, ca să nu dîc nepăsare. Și cu tôte aceste, nu este așa. Rolul mare al viei în agricultură și în avuția națională, mi-a arătat'o vara din urmă, în centrul podgoriilor transilvănene din Subpădure-Unterwald, ca și de pe malul Mureșului și Târnavelor.

Nicî odată nu am voit și n'am putut crede, când moșnenii de pe la Merei, Va-

lea Tencului, Sărata, Calnău, din jud. Buzéu imi afirmău, că *ei până ce au avut viile, traiau ca în sinul lui Avram*, nu sciau ce este nevoia și lipsa, și nicî ce va să dică a fi ajuns în strîmtorare, deși erau proprietari mijlocași cu frumoșe moșóre de câte 100—150, 200—400 pogóne; alții avusesse 8—10—20—60 pog. de vie, și viile din Délu-Mare și Mizil erau între cele dintâi, dér acum tôte distruse și părăginite, economiile lor în decadență și ei înglodați réu în datorii.

Am avut în alte județe limitrofe cu Buzéul se cotesc și evaluez sute de vase cu vinuri și rachiri, dér impresia mi-a rămas cam aceeași, *îndoelnică*. În definitiv eu priviam via ca un accesoriu al moșiei și economiei rurale, care când se face, când nu se face, dér mai des nu se face, cam ca fructele din grădină, când se fac ajută ceva, când nu puțin schimbă situația și starea economului. Decî nicî chestiunei altoirei și reconstituirei viilor distruse de filoxeră nu i-am dat vr'o importanță deosebită, mai cu semnă că așdiam mai multe casuri de nesuccese — decât de succese. — Și apoi unanim *cheltueli grozave*, pe care cu greu le-ar suporta sâtenul simplu, ci numai bogătașii apoi că viile vor deveni cu timpul *monopolul și patrimoniul bogăților*.

Ei bine, în anul present, petrecînd mai multă vreme în podgorii, pe malul Secașului și al Mureșului, am găsit din nou aceleași doleanțe și îngrijorări și verificate pe deplin temerile și plîngerile moșnenilor buzoieni. Unde sunt viile încă în stare să producă, acolo nu este încă sêrăcie, și ómenii nu sciu ce este sêrăcia. Viile din contră sunt o ramură principală de *avuție și producțiune națională*. Munca mai multă și capitalul angajat mai mare pe o suprafață relativ mică, nu numai că aduce beneficiu mai mare, decât ori-care altă cultură și speculațiune de la noi, dér munca mai multă a pământului hrănesce mai multă lume și duce câștig și bunăstare până în straturile cele mai de jos ale populațiunei.

Munca inteligentă și sistematică dă folos îndoit și îndecit mai mare, decât munca estensivă neglijentă, dovadă rezultatele obținute la viile cultivate după sistema nouă, față de cea estensivă din trecut.

Românii din Sebeșul-săsesesc și din multe sate mixte săsesce și unguresce și datoresc existența și bunăstarea lor materială numai viilor, în timpurile vechi și noué. *Hét szilvas nemes ember* de pe la Hunedórá, ca și moșnenul din Mehedinți, Gorgiu, Vâlcea, ca și razeșul din Putna și Neamțu, care avea numai 3—4 pruni ori nuți în curtea sa și via din grădină era tot avutul său, dér se susține după ei din moși în strămoși. Ei fiind ómenii liberi după persóna și avutul lor, biruri și dări

țific, începînd de la primele cărți de aritmetică și de geografie din secolul XVIII până la ultimele lucrări de sciință și manuale de școlă, tipărite în capitală și în celelalte orașe din țeră.

Cu deosebire este interesantă colecțiunea de cărți de sciință vechi (sec. XVIII—1860) făcută de d-l profesor Gr. Crețu, neobositul bibliograf și cercetător al limbei românesce, care a descoperit „Codicele voronețian“, unul din cele mai vechi monumente ale literaturii noastre bisericesce. Afară de cărțile de sciință (cele mai multe manuale de școlă) sunt expuse și diferite alte tipărituri, însemnate prin vechimea lor. Între tipăriturile moderne, cele mai frumoșe sunt eșite din tipografia cărților bisericesce din România, din atelierile firmelor: Socec, Göbl și „Minerva“ din Bucuresci, și din tipografia Samitca din Craiova (de la acesta cu deosebire atlasale României și ale diferitelor județe, lucrute pentru școlă.)

Dintre *bibliotecile de popularizare* mi-au atras mai mult atențiunea „Biblioteca administrației domeniilor Corónei“,

care cuprinde multe învățături folositoare pentru poporul de la țeră, și noua bibliotecă a societății „Stéua“, în care aflăm broșurile: „Medicina poporală“ de Dr. Felix, „Grădina de legume“ de I. Hășegnu, „Avem cu ce să ne mândrim?“ de Duțescu—Duțu etc., fie-care în preț numai de câte 15 bani (7 cruceri). — Ca *lucrări particulare* de interes voiú aminti: Planul monumental al orașului Bucuresci (planul monumentelor din Capitală, după locul unde sunt aședate) și planul județului Ilfov de d-nii St. și D. Negulescu, mai departe albumul „Flora română“ întocmit la externatul de fete C. Sylva și tabloul zoologic, lucrat cu multă îndemănare de elevul Aron Löbel din cl. III a gimnasiului evreesc din Bucuresci.

Multe și frumoșe lucruri a expus în această secțiune și *Cassa școlilor*, înființată nu de multă vreme pentru administrarea fondurilor școlare și tot-odată pentru provederea școlilor din România cu mijlocele de învățămînt necesare. Manuale, cărți de popularizare, harte și tablouri de părete, precum și alte obiecte pentru in-

strucțiune se presintă aici vederei publicului din partea noiei instituțiuni, care a produs în vreme așa de scurtă rezultate așa de însemnate și care, după cum se pôte prevedé din lucrările de până acum, va avé asupra învățămîntului public influința cea mai binefăcătoare.

Dintre *tablourile de părete*, câte-va mi-ar plăcé să le vîd introduse în tôte școlile noastre primare, și anume: tablourile pentru intuițiune (uneltele de câmp, uneltele diferiților meseriași, drumul de fer, schela séu portul etc.), mai departe tablourile: Anatomia omului; Ce ajunge omul și copiii lui din cauza beției? Organele corpului omenesc nealcoholisate și alcoholisate; tabela intitulată: „Boli și leacuri de Drul Urechia“ (o tabelă, care cuprinde pe scurt numele bólelor, ce se ivesc mai des la poporul nostru, cauzele lor, cum s'ar puté feri omul de asemenea bóle, și prin ce mijloce se pôte vindeca, deóă s'a bolnăvit), precum și o a doua tabelă, prelucrată de același autor, cu inscripțiunea: Ciuperci otrăvicioșe și ciuperci bune.

Între tablourile de părete am vădut și câteva istorice, ca d. e. Dumbrava roșie, Mórtea lui Ștefan cel Mare, Asaltul rădutei Grivița, Bombardarea Vidinului, dér în privința executării tablourile acestea „mai lasă încă de dorit“, cum dîce Némțul. — Fórte ingenioșe mi-s'au părut *mașinele de socotit*: Aritmometru pentru școlile primare și Aritmometrul sistemii metriche, însoțite ambele de instrucțiuni, pe care de asemenea le-ași recomanda învățătorilor noștri, de cumva nu sunt prea scumpe.

În genere din cele cuprinse în această parte a expoziției, omul rămâne cu impresiunea, că de present în România *se muncesce serios pe terenul învățămîntului* și că purcedîndu-se și mai departe cu aceeași serioșitate, regatul vecin nu peste mult va eși din șirul statelor rămase înapoi în privința culturii și, deși situat în Orient, se va apropia mult sufletesce de țerile din Apus.

În secțiunea acesta a artelor grafice sunt reprezentați și *Românii din Monarhia austro-ungară*, și anume Bucovinienii prin un număr însemnat de cărți de cu-

su dădea nimănui și clacă nu făceau și lagrijindu-se de pomii și de vie aveau de obicei perspectiva unei recolte buncetele, care îl scotea din iernă și nevoi. Pământ de hrană pentru pâine și mămăligă mai găsiu și în altă parte cu chirie, ori în dijmă.

Am 40 jugere moșie, înălțimea primarului sas din Colnic, pe care o cultiv în su-mă, și tot ce produc și scot din moșie, consum și petrec cu ea, dăr via (6 jugere) ce-mă produce, aceea este venitul meu net, și după ea trăiesc. În ziua când vom pierde viale, suntem ruinați cu toții și mare parte din sat se va sparge, oamenii vor trebui să ia drumul la America.

(Va urma)

† Teodor Mommsen.

O depeșă din Berlin ne anunță morțea lui Teodor Mommsen, cel mai ilustru reprezentant al științei moderne germane.

Născut la 1817 în Garding, Schleswig, care atunci aparținea Danemarcei, el manifestă de tineră aptitudine pentru studiile istorice. Promovat doctor în drept la universitatea din Kiel, pe baza unei remarcabile tese asupra corporațiilor romane, Mommsen întreprinde apoi călătoria în Italia cu scop de a face acolo cercetări științifice.

Intorcându-se la 1848 în patrie, se arată unul din cei mai ardenti protagoniști ai uniunii Schleswig-ului cu Germania. A stăruit pe rând pentru războiul contra Danemarcei, Austriei și Franței.

Temperament nervos de un singular contrast cu tonul general al celor mai bune scrieri ale lui, în care se simte pe alocuri inspirația poetică și o imaginațiune ardentă, Teodor Mommsen introduce adesea în lucrările sale istorice patimile dărilor și ideile politice moderne.

Ca savant, ocupă fără îndoială primul loc printre arheologii și istoricii germani.

Aproape toate lucrările lui se referă mai mult sau mai puțin direct la istoria și instituțiile romane. El își dă silința să facă lumină asupra punctelor celor mai întinse și să studieze cu spirit critic isvoarele cele mai neglijate până în zilele noastre.

Titlul cel mai mare de glorie al lui Mommsen fu „Istoria romană” (Römische Geschichte) o operă perfectă de artă, de știință și chiar de stil, care i-a făcut numele celebru în întreg universul. Tradusă aproape în toate limbile, „Istoria romană” a lui Mommsen va rămâne cel mai complet monument, ce s'a scris vreodată asupra istoriei romane.

Academia din Berlin l'a însărcinat să dirigeze vasta întreprindere a „Corpus inscriptionum latinarum”, la care au colaborat cei mai eminenti epigrafiști ai Germaniei, ca Henzen, Rischel, Hübner.

prins diferit, lucrate și tipărite la densii, er noi cei din Ardeal și din Țera Ungurească prin lucrările de cuprins științific ale dascălilor din Brașov, din Sibiu (Seminarul și școala civilă) și din Beiuș. Afară de manuale, din orașul acesta din urmă s'au expus și câteva frumoase fotografii, reprezentând edificiile școlare, pe membrii corpului didactic, elevii din clasele superioare la exercițiile de gimnastică, elevele din școala civilă, la jubileul reșosului și mult meritului episcop Mihail Pavel etc. „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” încă este reprezentată prin publicațiunile sale („Transilvania” și „Enciclopedia”) și prin planurile „Casei naționale”.

Tot în legătură cu secțiunea istorică și culturală este întocmită o drăgălașă odăie cu mobile și țesături țărănești din Bucovina, trimise la expoziție de d-na S. Fl. Marian din Suceva. Afară de obiectele din Bucovina în această odăie se află și frumoasa perdea cusută cu fir de la ușile împărătești ale bisericii Domnița Bălașa, precum și admirabilul epitaful (icôna în-

S'ar puté critica unele din ideile emise de T. Mommsen. Considerând însă arta imensă desfășurată de densus, profunzimea vederilor sale și abilitatea cu care scie să descopere adevărul, i se va ierta tonul suveran, ce nu tolera contradicție.

Germania plânge adî pe patriotul ilustru, unul dintre ultimii rămași din grandioasă epocă a unității Germaniei, pe savantul eminent, care a purtat până la extremele margini ale lumii civilizate reputațiunea științei germane.

SCRIRILE DILEI.

— 21 Octomvrie v.

Inscripțiile de la căsărni. Foile din Budapesta publică scirea, că ministrul comun de război a dat un ordin, în urma căruia inscripțiile la căsărni zidite de comitate și orașe să fie exclusiv maghiare, er pe cele erariale să fie germane și maghiare.—„S. D. T.” reproducând această scire dăce, că orașele săsesci, având în vedere, că pe baza legii de naționalități, au limba germană, ca limbă oficială, vor cere de la ministerul de război lăsarea inscripțiilor germane de până acum.

Cogregațiunea comitatului Solnoc-Dobăca s'a ținut în ziua de 30 Octomvrie celebrându-se și aici, ca și în alte cogregații, memoria lui Francisc Deak. La ordinea zilei erau și adresele circulare ale comitatului Heveș și ale orașelor Clușiu, și Seghedin, cu privire la armata independentă maghiară și la refuzarea încasării de dări publice. Comitetul permanent a propus trecerea la ordinea zilei. Față de această propunere Dr. Kustar Gyula prezentă o moțiune de a se face și din partea cogregațiunii această un memoriu în spiritul adreselor circulare și să se interdică încasarea dărilor. Propunerea lui Kustar a fost sprijinită de Stef. Bivó, Dr. Ioan Fărcaș, Dr. Clemente Barbu. Vice-spanul Dr. Torma și fișpanul Désy au luat cuvântul pentru propunerea comitetului permanent, care s'a și primit cu 55 voturi contra 32.

Titus Dunca. Dileta acestuia a murit obscur la Pitești un om, a cărui viață n'a fost de cât un lung roman de aventuri vrednice de timpurile medievale. Titus Dunca era de față în tinerețele sale pretutindenea unde era să se verse sânge pentru vr'o cauză nobilă. La 1866 a luptat cu Garibaldi, pe care îl însoți la Mentana. La 1870/71 îl vedem în rindurile armatei franceze, er la 1877/78 în armata română. Repausatul se ocupa și cu literatură. A tradus în românește piesele: „Cei doi sergenți”, „Mărtea civilă”, „Francisca de Rimini”, „Anna Rov”. Nu de mult scrisese drama eroică „Invingător și învins”, pe care avuse desiluziunea, de a nu o vedé admisă la teatrul național.

mormentării Mântuitorului) de la Metropolia din Bucuresci. Vrednice de vedut și de admirat sunt și cele două tablouri țesute în genul „gobelinelor” franceze de d-na Elena Aslan.

Vom aminti în fine dintre lucrurile de mână femeiesci țesăturile executate de elevele școlii de fete „Sânta Elena” și pe cele lucrate în atelierul de țesături manuale Elena N. Năsturel, ambele din Bucuresci,—și unele și altele dovadă, că nici industria de casă femeiescă nu se neglijează în România.

Dacă vom arunca o privire și asupra dispozitivului pentru transportul răniților și munițiilor, inventat de d-nii Dr. Butz și căpitan Bujoreanu (un pat purtat de două biciclete) și dacă nu vom trece cu vederea nici mijlocele de transport expuse la intrarea în laboratoriu de serviciul sanitar al armatei, am aruncat o ochire fugitivă asupra întregii expoziții. Dic „o ochire fugitivă”, căci după cum am spus la începutul acestor foiletoane, ca să descrii cu de-amăruntul toate obiectele expuse, și-ar trebui volume întregi.

Faptă creștinăscă. Sub titlul acesta „T. R.” din Sibiu, publică o mulțumire a părintelui Ioan Bonea paroch în Fofeldea adresată d-lui Nicolae Petra-Petrescu, directorul băncii „Cordiana” din aceeași comună, care a dăruit bisericii gr. or. române d'acolo un prețios candelabru.

Pentru incendiții din Seplac ministrul de interne, la propunerea fișpanului Désy a acordat un ajutor de 300 cor. Mai departe s'a ordonat a se face colectă în tot comitatul Solnoc-Dobăca.

Atentat contra deputatului Makai. Deputatul sēcuii Makai Zsiga, după cum scrie „Sz. L.” din T.-Mureșului, era să cadă victima unui atentat. În ziua de 27 Octomvrie se ocupa în pivnița casei sale din Baczka-Madaras cu aranjarea unor butoie de vin, când étă că vine Martin Koczj locuitor în acea comună și îl strigă să ésa din pivnița. Makai fără să bănuéscă ceva, a ieșit, când colo ce se vedé? Koczj descarcă un pistol asupra lui. Din norocire pistolul n'a nimerit, ci numai o alice a atins buzunarul de la vesta lui Makai, oprindu-se în ciasornic. Koczj a fost arestat și luat la interogator, a spus, că, Dómné feresce, el nu avea de gând să atenteze la viața lui Makai prin împușcătura aceea, însă a vrut să dea o espreșiune vizibilă profundei venerațiunii (!), ce o simte față cu deputatul Makai.

Foc în biblioteca Vaticanului. În ziua de 2 Noemvrie a izbucnit foc într'o sală a bibliotecii Vaticanului. Pompierii Vaticanului nu l'au putut stînge și au trebuit să apeleze la ajutorul pompierilor orașului. Plafonul salei s'a surpat. În sălile învecinate erau manuscrise și anticități prețioase, cari au putut fi salvate. Nu se scie cum s'a iscat focul.

Teatru german. Reprezentația de aseră nu s'a putut ținé din cauză, că garderoba d-șorei Bărescu s'a rătăcit pe drumul de fer și n'a sosit la timp. — Astăseră se dă érași opereta „der Bastelbinder”, er mâne, Miereuri, se va reprezenta frumoșă operetă de Millöcker „Der Bettelstudent”.

Mormonii la Timișóra. În anii din urmă nisce emisari mormoni s'au ivit prin Bănat. În anul 1901 au fost expulsați doi din acești emisari și doi ani de zile Timișoreni au fost scutiți de propaganda mormouilor. Acuma s'a ivit din nou un asemenea „apostol” în persóna jupânului Pinchas Frank, originar din Owden (America). În séra de 30 Octomvrie jupânul convocase o adunare a adeptilor săi în casele Susanei Lambing din cartierul Elisabeta din Timișóra. Un detectiv a disolvat adunarea și a confiscat mai multe cărți mormoniste. Frank, chemat la poliție a spus, că are permisiune ministerială pentru a face călătoria de propagandă. (?)

Și acesta numai la o expoziție restrînsă, mai mult improvisată, la „expoziția doctorului Istrati”, după cum aveau aerul a o numi unii neîncrezători la început.

Dăr când s'ar întocmi o expoziție generală românească, ca bună-óra după propunerea d-lui Dr. C. I. Istrati, în anul 1907, când se împlinesc 18 vécuri de la colonizarea Daciei cu coloniști romani! — Au nu ar fi vrednică o asemenea expoziție a fi cercetată de orî și cine: Român séu străin?... Au nu ar fi o asemenea expoziție cea măi frumoșă serbare comemorativă, cea măi elocuentă dovadă despre rostul existenței noastre în aceste locuri, unde ne-a aședat divul Traian!

Dăr ca o astfel de mare serbare națională să pótă isbuti pe deplin, se cer ómieni cu energia, cu priceperea și cu devotamentul d-lui Dr. C. I. Istrati.

Brașov, Octomvrie 1903.

A. B.

Reuniunea germană de cântări (Kronstädter Männergesangverein) va da Vineri în 6 Noemvrie, în sala cea mare a redutei un concert (Liedertafel) sub conducerea d-lui Fritz Reimesch, chormeister-secund. Inceputul la órele 8. Publicul éste rugat a nu fuma înainte de executarea punctului 5 din program. Programul: 1) Zwei Sängeliieder. a, Freie Kunst. b, Schottischer Bardenchor. 2) Doué cântece pentru cor. mixt a, Singe, singe! b, Der Abschied. 3) Doué cântece pentru solo bariton a, Brahms Von ewiger Liebe. b, Löwe Tom der Reimer. 4) Doué cântece populare p. cor. 5) Rolands Horn. 6) Doué cântece pentru cor bărbătesc. 7) Doué cântece de chef.

ULTIME SCIRI.

Viena, 3 Noemvrie. Maj. Sa a primit adî în audiență pe ministrul-șef de conté Tisza, apoi pe Hieronymi, Tallian, Berzeviczy, Nyiry și Ervin Ceh pentru a depune jurământul de miniștri. Tisza va fi numit consilier secret al Corónei Miniștrii unguri au plecat apoi la Budapesta.

Budapesta, 3 Noemvrie. Noul cabinet sa va presenta astăđi séra la conferența partidului liberal. Presentarea în cameră va fi Mercuri. — Secretar în ministerul de interne va fi numit Sandor Ianos, cumnátul primului ministru; în ministeriul de culte rămâne Zselinszky.

Budapesta, 3 August. Ministrul-șef de conté a declarat lui Polonyi, că, dacă stînga extremă va renunța de a mai face obstrucțiune, e gata a da asigurarea, că va face a se ușura plata dărilor restante din ex-lex, ca aceste să pótă fi plătite fără dobendă și în rate; după votarea contingentului de recruți vor fi imediat éliberați cei ce au servit trei ani; ținerea în evidență a celor obligați la serviciu militar în limba maghiară; la casarme să se aplice inscripțiuni și în limba maghiară ș. a. În fine promise ministrul-șef de conté, că nu voiesce să impună nici într'un chip camerei vederile sale privitoare la drepturile majestaticé.

„ALBINA” institut de credit și de economii Filiala Brașov.

Conspectul operațiunilor în luna lui Oct. 1903.

Intrată:

Numérar ou 1 Oct. 1903	cor.	39,387-91
Depunerî spre fructificare	„	236,681-42
Cambii rescumpérate	„	303,655-76
Conturi curente	„	29,115-77
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	„	40,779-12
Imprumuturi pe produse	„	—
Monetă	„	20,792-05
Comisiuni, cupóne și efecte	„	19,253-87
Bancó	„	89,675-18
Interese și provisiuni	„	31,652-88
Diverse	„	16,661-60
	cor.	827,655-56

Esîte:

Depunerî spre fructificare	cor.	173,735-73
Cambii escomptate	„	338,268-37
Conto curent	„	82,248-67
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	„	40,229-72
Imprumuturi pe produse	„	—
Monetă	„	28,599-69
Comisiuni, cupóne și efecte	„	15,997-33
Interese și provisiuni	„	1,328-71
Spese și salare	„	7,814-48
Bancó	„	41,887-50
Diverse	„	54,139-79
Numérar ou 31 Oct. 1903	„	43,405-57
	cor.	827,655-56

Dr. N. Vecerdeea m. p. C. Alsér m. p. dirigent. cassar. Iosif Oncioiu m. p. contabil.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Noemv. n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	118.55
Renta de corone ung. 4%	98.30
Impr. cail. fer. ung. in aur 3 1/2%	89.45
Impr. cail. fer. ung. in argint 4%	97.90
Oblig. cail. fer. ung. de ost I. emis.	97.20
Bonuri rurale croate 3 1/2%	92.50
Bonuri rurale croate-slavone	97.25
Impr. ung. cu premii	206.—
Losuri pentru reg. Tisei si Seghedin	155.—
Renta de hartie austr.	100.40
Renta de argint austr.	100.15
Renta de aur austr.	119.80
Rente de corone austr. 4%	100.35
Losuri din 1860.	153.60
Actii de-ale Banței austro-ungar.	16.18
Actii de-ale Banței ung. de credit.	741.—
Actii de-ale Banței austr. de credit	677.25
Napoleonori	19.07
Marci imperiale germane.	117.15
London vista.	239.30
Paris vista.	95.17
Note italiene	95.35

Dela „Tipografia A. Muresianu“ din Brasov, se pot procura urmatoarele carti:

(La cartil aici insirite este a se mai adauga si langa portul postal aratat, inca 25 bani pentru recomandatie.)

Scrieri scolare.

Recompensele si pedepsele in scola populara, studiu pedagogic de d. Daru, cu un adaus, 64 pag. format mare. pretul 60 bani, se pote procura dela Tipografia A. Muresianu, precum si dela autor si din librarii.

Cantul in scola populara de Iuliu Pop, invetator in Nasaud. Teoria, praxa si cantari. Este o scriere intocmita pentru cei ce propun cantarile. Pretul 60 b. (cu posta 66 b.)

Manual catehetic pentru primii ani scolastici, ca indreptar pentru cateheti, invetatori si parinti, prelucrat de Basilu Ratiu, profesor la seminarul din Blasiu. Pretul 80 b. (cu posta 90 b.)

Gramatica limbii romane, pentru scolele inferioare, prelucrata dupa sistemul fonetismului modern, de Ioan Popiu. Partea I. Etimologia. Editiunea II. Pretul 50 bani.

„Invetatura crestinesca“ seu **Catechismul mare** pentru tinerimea greco-cat. Editiunea III. (1898). Cu binecuvantarea episcopului de odinora al Gherlei, Ioan Alexi. Noua editiune a aparat cu imbunatatiri si e tiparita cu ortografia cu semne. Contine 284 pag., format 8°, e legata solid si costa cor. 1.60 (cu posta cor. 1.80).

Indreptar teoretic si practic pentru invetamentului intuitiv in folosul elevilor pregarandiali, a invetatorilor si a altor omeni pe scola de V. Gr. Borovan prof. de pedagogie. Editiunea III. Pretul 2 cor. 40 bani (+ 10 b. p.)

Oral general pentru scola romana cu 6 clase si cu un singur invetator de Georgiu Magyar. Pretul 80 b. (+ 10 b. p.)

Scriptologia, seu modul de a inveta estitul scriind. Indreptari pentru invetatori la tractarea Abecedarului de Basilu Ietri prof. preparandial pens. Pretul cor. 2 (+ 10 b. p.)

Curs practic de limba maghiara pentru scolele popor. rom. intocmit pe baza noului plan ministerial de invet. de Ioan Daru, cu concursul mai multor barbati de scola. Partea I. pentru anul I-ii si al II-lea de scola. Pretul 32 bani (+ 10 b. p.)

Scrieri economice.

Manual complet de agricultura rationala, de Dr. George Maior, profesor de agricultura la scola superioara dela Ferestreu si la Seminarul Nifon Metropolitanul din Bucuresci. Cartea cuprinde patru volume:

Vol. I **Agrologia**, seu Agricultura generala. 34 cole de tipar cu 217 figuri in text. Carte didactica aprobată de On. Minister de Agricultura al Romaniei cu decizia Nr. 2078 din 1897. Costă 5 corone.

Vol. II. **Fitotechnia**, seu cultura speciala a plantelor, 38 cole de tipar cu 202 figuri in text. Carte premiata de Academia Romana cu premiul Nasturel-Herescu in sesiunea 1889. Costă 8 corone.

Vol. III. **Zootechnia**, seu Cultura generala si speciala a vitelor cornute, dimpreuna cu lanaria si laptaria, 49 cole de tipar cu 225 figuri in text. Costă 8 corone.

Vol. IV. **Economia Rurala**, seu organizatiunea si administrarea mosiilor mari si mici. Costă 8 corone.

Cartea d-lui prof. Maior se deosebesc esential de lucrarile de acest fel aparute pana acuma in limba si literatura romana prin aceea, ca este prima lucrare completa pe terenul agronomiei in limba noastra, care trateaza toate chestiunile cele mai mari ca si pe cele mici privitoare la agricultura romana din toate terile locuite de Romani, pe baza progreselor actuale ale stiintei si tehnicii agricole moderne. Ea ia serioasa concurenta cu cele mai bune lucrari aparute pana acum in limbile culte: germana, franceza etc.

Economia pentru scolele poporale compusa de Teodor Rosiu, invetator la scola principala romana din Lapusul-Unguresc. Editiunea a doua. Pretul 60 b. (pl. 5 b. porto.)

Despre influinta imprejurarilor asupra actiunilor si deprinderilor animalelor de Lamarck, cu un studiu asupra lui Lamarck, de Panwite Iosin. Pretul 50 b. pl. 10 b. porto.

Romania agricola, studiu economic de Dr. George Maior, profesor de agricultura si fost estimator expert la banca agricola. Motto: „Serae in terra seraca“. Eminescu. Pretul 2 cor. plus 10 b. porto.

„Cartea Plugarilor“ seu povestiri economice despre gradinarit, economia campului, crescerea vitelor etc. scrisa de Ioan Georgescu. 90 pag. Form. 8° costa 50 b. (+ 6 b. porto.)

Insofitirile de credit impreunate cu insofitiri de consum, de vandare, de viieri, de lapтары etc. Indreptare practica pentru infiintarea si conducerea de astfel de insofitiri, de F. W. Raiffeisen. Editiunea a V-a Trad. de Dr. A. Brote. Editura Reuniunii rom. de agricultura din comit. Sibiuului. Contine 227 pag. costa cor. 1.60 (+ porto 20 bani.)

Gradina de legume, de Ioan F. Negruțiu, profesor in Blasiu. Pentru poporul nostru, scrierea d-lui prof. Negruțiu, e de cel mai mare folos practic. Costă 50 b. (plus 5 b. porto.)

„Sfaturi de aur“, pentru satenii romani de tota starea si etatea, de Aron Boca Velcheranu. Pretul 60 b. (plus port 5 b.)

Imbunatatirea starii satenului, de Gr. G. Peucescu. Pretul 50 bani (plus porto 5 b.)

„Cultura si ingrijirea graului“, de I. F. Negruțiu. Pr. 14 b. (plus porto 5 b.)

„Economia“, pentru scolele poporale, de Teodor Rosiu. Pretul 60 bani (plus porto 5 b.)

„Buna chivernisala“, de Teodor V. Pacățian. Pețul 40 bani (plus porto 5 b.)

„Gazeta Transilvaniei“ cu numarul la 10 fl. se vinde la Eremias Nepoti.

Anunț.

Pe langa comerțul meu de pescarie, pe care l am en Gros de mai multii ani, am deschis și o **FILIALĂ** în detail vis-a-vis de Casina română, servind pe on. public din loc și provincă cu tot-feliul de **pescarie serata, lacherda, icre negre și roși**, moi și tescnite (tarama) **masline Trile și Volo, Scrumbii** marfa nouă și prospeta, cu preț moderat.

1—2 1138

IOAN BIDU.

! Noroc deosebit la Török! Neintrecut

este norocul, care favorizeaza colectura noastra principala. Am platit On. nostri clienti in scurt timp **castiguri mai mult de 12 milioane cor.** In 5 luni din urma

trei din cele mai mari castiguri și anume: premia cea mare de **605.000** cor. cu Nr. 57080
100.000 „ „ Nr. 74366
90.000 „ „ Nr. 109780

afara de acestea multe alte castiguri mari.

Recomandam a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de castiguri din lume. In loteria de clasa a 13, se vor sorti erași din

110.000 losuri **55.000**

cu castiguri, in total cu suma enorma de

14 Millionen 459.000 Kronen

in ca. 5 Monaten verloost.

Der grösste Gewinn beträgt im glücklichsten Falle:

1,000.000 Kronen.

Speziell 1 Prämie mit **600.000**, 1 Gewinn à **400.000**,

1 à **200.000**, 2 à **100.000**, 1 à **90.000**, 2 à

80.000, 1 à **70.000**, 2 à **60.000**, 1 à **50.000**,

1 à **40.000**, 5 à **30.000**, 3 à **25.000**, 8 à **20.000**,

8 à **15.000**, 36 à **10.000**, und noch viele andere;

zusammen 55.000 Gewinne und Prämie im Betrage von

Kronen 14,459.000.

Pretul original al losurilor stabilit dupa plan, Clasa I. este:

1/8 los orig. fl. —.75, seu cor. 1 50, 1/4 los orig. fl. 1.50, seu cor. 3.—,

1/2 „ „ „ 3.—, „ „ 6.—, 1/1 „ „ „ 6.—, „ „ 12.—,

și se trimite cu ramburs seu pe langa trimiterea sumei înainte.

Liste oficiose se expediza dupa tragere. — Planuri oficiose gratis.

Ne rugam ca comanda de losuri originale a se trimite direct la noi pana in

19 Noemvrie a. c.

A. TÖRÖK & Co.

Cea mai mare întreprindere de loterie de cl. în Ungaria.

Secțiile loteriei de clasă ale colecturei noastre principale sunt:

Centrala: **Theresienring 46/a.** 2. Filială: **Muzcumring nr. 11.**

1. Filială: **Waltzerring 4.** 3. „ **Elisabethring 54.**

Scrisoarea de comanda de taiat.

Domnului A. TÖRÖK & Co., Budapest.

Binevoiti a trimite Losuri originale clasa I. a Loteriei de clasă r. ung. impreuna cu planul oficial.

Suma de fl. { a se lua cu ramburs, ur- } (Ce nu convine
méza cu mandat postal. } sé ștergeți).

Adresa acurată.

A. V. I. S.

Prenumeratiile la „Gazeta Transilvaniei“ se pot face și re-inoi ori și când la 1-ma și 15 a fie-carei luni.

Domnii abonenti se binevoiasca a arata in deosebi, când voiesc ca espedarea se li-se faca dupa stilul nou.

Domnii, ce se aboneza din nou se binevoiasca a scrie adresa lamurit și se arete și posta ultima.

Administraț. „Gaz. Trans.“

FORTE IMPORTANT!

este pentru P. T. public a scii, cumca in **Brașovul-vechiu** Strada lungă nr. 25, (vis-à-vis cu hotelul „Pomul verde“ se va deschide cu ziua de Joi in 5 Noemvrie a. c. noul institut

H. Niemandz & M. Rengyes

Agentura, Comtsiune. Credit personal și hipotecar (prin bănci) Încasare de bani. Vândare, cumpărare și schimb de case și pământuri, Mijlocire de funcțiuni și servicii.

Deslușiri detaliate da publicațiunile, care se vor împărți.

1—1 1139